

UZASADNIENIE

Powódka J. K. wniósł o zasądzenie od pozwanej E. P. na jego rzecz kwoty 100 000 zł z tytułu zachowku, z odsetkami ustawowymi od dnia 19 kwietnia 2021r do dnia zapłaty, oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, łącznie z kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pozwu podał, iż spadkodawczyni Z. O. zmarła 11.12.2016r. Stwierdzenie nabycia spadku zostało dokonane postanowieniem Sądu Rejonowego w Olecku z dnia 12.07.2021r. w sprawie I Ns 128/21. Spadek po Z. O. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 3 sierpnia 2007r nabyła w całości E. P.. W przypadku dziedziczenia ustawowego do spadku po zmarłej obok pozwanej powołana zostałaby matka powoda w udziale 1/2 części. Dochodzi zachowku z uwagi na sporządzony testament i fakt, że jego matka, a córka spadkodawczyni została wydziedziczona.

Umową darowizny z dnia 3.08.2007r. spadkodawczyni przeniosła w drodze darowizny na rzecz swojej córki E. P. 4/6 udziału w lokalu mieszkalnym nr.(...)położonym w W. przy ulicy (...) łącznej powierzchni 52,7 m².

Powód ocenił wartość darowizny uczynionej na rzecz pozwanej na kwotę 400 000 zł Udział spadkowy – 1/2 to kwota 200 000 zł. Powodowi należy się z tytułu zachowku 1/2/ udziału czyli kwota 100 000 zł

Powód wskazał, iż komunikował się z pozwaną w sprawie rozliczenia zachowku, jednakże pozwana nie odpowiedziała na wezwanie do zapłaty.

Pozwana E. P. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu, łącznie z kosztami zastępstwa prawnego.

Uzasadniając swoje stanowisko podała, iż powództwo jest niezasadne zarzucając pozwanemu, że nie interesował się babcią i rzadko ją odwiedzał, nie partycypował w kosztach sprawowanej nad nią opieki, a nadto to wolą matki było przeniesienie udziału do lokalu na rzecz pozwanej. Wydziedziczenie drugiej z córek było związane z jej niewdzięcznością, a miało też na celu pozbawienie całej rodziny K. jakiegokolwiek korzyści ze spadku, która by im przypadła przy dziedziczeniu ustawowym.

Podczas rozprawy przesłuchana w charakterze strony powódka nie kwestionowała wartości udziału stanowiącego przedmiot darowizny jak i wyliczonej przez powoda wartości należnego zachowku. Stwierdziła jednak, że nie stać jej na spłatę zachowku, a lokalu nie może sprzedać gdyż mieszka w nim jej syn.

Sąd ustalił co następuje:

Sądu Rejonowego w Olecku postanowieniem z dnia 12.07.2021r. w sprawie I Ns 128/21. Stwierdził, że spadek po Z. O. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 3 sierpnia 2007r nabyła w całości E. P.. - postanowienie k. 50 dołączonych akt I Ns 128/21.

Umową darowizny z dnia 3 sierpnia 2007 r. zawartą przed notariuszem Z. Z. J. O. przeniosła w drodze darowizny na rzecz swojej córki E. P. 4/6 udziału w lokalu mieszkalnym nr.(...) położonym w W. przy ulicy (...) łącznej powierzchni 52,7 m². Dowód – wypis aktu notarialnego k.28

Udział w nieruchomości będący przedmiotem darowizny według stanu z chwili otwarcia spadku ma wartość 400 000 zł. (**wartość uznana przez pozwaną**).

Powód jest synem siostry pozwanej U. K., która została wydziedziczona z powodu nakazania wyprowadzenia się matce z domu i nie opiekowania się nią w podeszłym wieku (§ 2 testamentu notarialnego z dnia 3 sierpnia 2007r k. 13 dołączonych akt I Ns 128/21.). Nie został wydziedziczony i nie otrzymał też od spadkodawczyni żadnych darowizn. Utrzymywał stały kontakt z babką do chwili śmierci.

W lokalu, udział do którego był przedmiotem darowizny zamieszkuje syn pozwanej.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 991 § 1 kc zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek).

Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia-§ 2.

Przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę -art. 993 kc.

Zgodnie jednak z przepisem art. 994 § 1 kc przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku. Obejmuje to wszelkiego rodzaju prezenty świąteczne, imieninowe, ślubne itp. Darowizny mają być drobne, co należy rozumieć obiektywnie. Innymi słowy, dla zakwalifikowania darowizny jako drobnej, istotne znaczenie ma wartość jej przedmiotu (L. Stecki, [w:] Winiarz, Komentarz 1989, t. II, s. 872). Sytuacja majątkowa spadkodawcy powinna tu mieć znaczenie drugorzędne (odmiennie B. Kordasiewicz, [w:] System PrPryw, t. 10, s. 876). Z reguły zwyczajowe darowizny związane są z różnorodnymi uroczystościami rodzinnymi (imieniny, urodziny, wesele) czy osiągnięciami osobistymi obdarowanego (ukończenie studiów). Jeśli mają charakter wyposażenia dzieci w związku z usamodzielnieniem się, czy służą regulacji spraw majątkowych na wypadek śmierci (successio anticipata), nie mogą być ocenione jako drobne.

Co do zasady wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku art. 995 § 1 kc. W zmienionym art. 995 KC (art. 1 pkt 110 ustawy z 28.7.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321 ze zm.), odwołano się do cen z chwili ustalania zachowku. Istotne jest bowiem, aby przy orzekaniu o świadczeniach związanych z dziedziczeniem (zapis, zachówek), w tym także przy określaniu wartości przedmiotu darowizny, uwzględniać ceny obowiązujące w chwili orzekania (wyr. SA we Wrocławiu z 2.3.2012 r., I ACa 110/12, Legalis; wyr. SA w Katowicach z 17.1.2014 r., I ACa 972/13, Legalis).

Zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek także zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz jego wstępnego- art. 996 kc.

Zgodnie zaś z treścią art. 1008 kc „spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnym, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku:

- 1) wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współzycia społecznego;
- 2) dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;
- 3) uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.

Ponieważ wskazany wyżej fakt wydziedziczenia miał miejsce w stosunku do U. K. i nie był on kwestionowany prawo do zachowku przechodzi na zstępnym wydziedziczonego (art. 1011 kc).

W niniejszej sprawie powód jest zstępnym U. K. . Udział, jaki przypadłby U. K. z tytułu dziedziczenia po matce, uwzględniając drugą z sióstr (pозwana) wynosi 1/2 część spadku. Udział ten należy pomnożyć przez 1/2, albowiem powód nie jest osobą małoletnią ani trwale niezdolną do pracy (okoliczność niesporna), stąd też wartość zachowku w przypadku powoda to kwota odpowiadająca 1/4 części tzw. substratu zachowku. Skoro nie wykazano, aby spadkodawczyni pozostawiła inny majątek, ani aby uczyniła darowizny na rzecz innych osób, ani też wreszcie, aby pozostawiła długi spadkowe substratem zachowku jest wartość przedmiotu darowizny. W przedmiotowej sprawie do wyliczenia substratu zachowku należało przyjąć darowiznę uczynioną na rzecz pozwanej na kwotę 400 000 zł , która okazała się kwotą niesporną bowiem obie strony wskazały na taką wartość.

Należy więc powodowi zachówek obliczyć należało na kwotę 100 000,- zł (400 000,- zł x 1/4).

Odnosząc się do argumentacji pozwanej dotyczącej woli spadkodawczyni pozbawienia prawa do majątku spadkowego całej rodziny K. podkreślić należy, że pozbawienie prawa do zachowku w całości lub części prowadziło by do pozbawienia przyznanego ustawą prawa podmiotowego bez podstaw wskazanych w przepisach ustawy, które określają, w jakich sytuacjach uprawniony do zachowku może być tego prawa pozbawiony, tj. w razie uznania za niegodnego dziedziczenia i w razie wydziedziczenia przez spadkodawcę.

Pozwana w niniejszej sprawie wnosząc o oddalenie powództwa nie przedstawiła racjonalnej i znajdującej w przepisach prawa argumentacji jak też nie zgłosiła jakichkolwiek dowodów na poparcie swoich twierdzeń w tym zakresie.

Biorąc pod uwagę powyżej poczynione ustalenia, na podstawie art. 991 k.c. i art. 1000 § 1 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 100 000,- zł tytułem zachowku po Z. O. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 20 kwietnia 2021 roku (data przypadająca po terminie wyznaczonym w przedsądowym wezwaniu do zapłaty) do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie, jako bezzasadne (żądanie odsetek od dnia 19 kwietnia 2021r).

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt.6 rozporządzenia ministra sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

SSO Cezary Olszewski